

نگاهی گذرا بر تاریخ شش هزار ساله رامیان

(قبل از ورود آریایی ها تا پایان حکومت پهلوی)

مؤلف : یداله صفری اصل

به اهتمام:
شورای اسلامی شهر رامیان
(دوره سوم)

سرشناسنامه
عنوان و نام پدیدآور : نگاهی گذرا بر تاریخ شش هزار ساله رامیان
مشخصات نشر : تهران : مکتب ، ۱۳۹۰ .
مشخصات ظاهری : ۵۶۵ :
شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۵۸۱۶-۶۰-۳
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
عنوان دیگر : نگاهی گذرا بر تاریخ شش هزار ساله رامیان
موضوع : رامیان - تاریخ
رده بندی کنگره : ۷۳ ص ۱۳۹۰ الف / ۲۰۸۹ DSR
رده بندی دیویی : ۹۵۵/۲۱۲۵ :
شماره کتابشناسی ملی : ۲۳۰۶۱۵۵

نام کتاب: نگاهی گذرا بر تاریخ شش هزار ساله رامیان (قبل از ورود آریایی ها تا پایان حکومت پهلوی)

مؤلف: یداله صفری اصل

نوبت چاپ : نخست ۱۳۹۰

تعداد: ۲۰۰۰ نسخه

طراحی جلد: جواد سیرایی

تایپ: معصومه صفری، حسین صفری

ویراستاری ادبی: استاد نصرت صادق‌قلو

صفحه بندی: داود مرادی

ناشر: انتشارات مکتب

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۸۱۶-۶۰-۳

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

سخن دل

اینجانب یداله صفری اصل دارای مدرک تحصیلی کارشناسی تاریخ در سال ۱۳۶۰ در شهر رامیان و خانواده ای از قشر متوسط جامعه بدنیا آمدم. تحقیقات کتابخانه ای و میدانی ، کتاب (نگاهی گذرا بر تاریخ شش هزار ساله رامیان) را مدت پنج سال می باشد که شروع کرده ام و بدیهی است در این راه متحمل مشکلات و سختی های فراوانی گشتم که بحمدالله و هرآنچه که منظور نظر بود رسیدم. با پایان نگارش کتاب ،تازه مشکلات اصلی در خصوص چاپ آن برایم بوجود آمد.

دغدغه اصلی اینجانب پس از نگارش این کتاب چاپ و دیدن ثمره چندین ساله تلاشها وزحماتم بود که به لطف خداوند پس از دیدار با شورای

محترم شهر رامیان (دوره سوم) و شهردار رامیان و پس از طرح موضوع چاپ و با حمایت و اتفاق نظر ایشان مقرر گردید تا نهایت بذل و عنایت در این باره به عمل آید که اگر نبود مساعدت جان افزای آنان هرآینه توفیقی پس گران سنگ و چشمگیر دست نمی داد .

اِذَا عَجَزَ الْاِنْسَانُ عَنْ شُكْرِ مُنْعِمٍ فَقَالَ جَزَاكَ اللهُ وَ قَدْ كَفَى

تقدیم به :

مادر مهربان تر از جانم

و همسر و فرزندانم

که بار بسی سفتی ها در این راه، جان ایشان را فرسود.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
نامه پرفسور دکتر عبدالغفور بغدادی عضو هیئت علمی دانشگاه بین المللی آنکارا - ترکیه.....	
سخن دل.....	
مقدمه.....	۲۱
فصل اول: خصوصیات جغرافیایی منطقه.....	۲۷
حدود استان گلستان و تقسیمات اداری و سیاسی آن.....	۲۷
خصوصیات جغرافیایی و اقلیمی شهر رامیان	۲۹
ارتفاعات شهر رامیان	۳۰
رودهای رامیان.....	۳۰
رود خانه قره چای.....	۳۱
رودخانه آق چای.....	۳۲
وضعیت اقلیمی شهر رامیان.....	۳۳

۳۴.....	وضعیت باد در رامیان.....
۳۵.....	پوشش گیاهی در رامیان.....
۳۶.....	درخت زربین.....
۳۷.....	جنگل های زربین طبیعی در ایران.....
۳۸.....	ذخیره گاه زربین رامیان.....
۳۹.....	زربین رامیان آخرین ذخیره گاه جهانی.....
۳۹.....	بحث و نتیجه گیری.....
۴۱.....	فصل دوم: وجه تسمیه رامیان.....
۴۱.....	روملو.....
۴۲.....	آرامیان.....
۴۴.....	دارا.....
۴۴.....	لابوس.....
۴۵.....	راه میان.....
۴۶.....	بهرامیان.....
۴۷.....	رومین.....
۴۸.....	کهنه رامیان.....
۴۸.....	ویس ورامین.....
۴۹.....	رامی.....
۵۰.....	نعل اسبی.....
۵۰.....	گوچمن (سبزه میدان).....
۵۲.....	فصل سوم: مهاجرت اقوام گرایلی از ترکستان تا رامیان.....
۶۱.....	فصل چهارم: تاریخ رامیان در دوره باستان.....

ساکنان رامیان قبل از ورود آریایی ها.....	۶۱
رامیان در دوره ی ورود آریایی ها تا دوره ی ورود مسلمانان.....	۶۴
دین و فرهنگ و اعتقادات رامیانی ها قبل از ورود اسلام و دوره ی باستان.....	۷۲
نتیجه فصل تاریخ رامیان از دوره ی باستان تا عصر حاضر.....	۷۸
جاده های عبور و مروری رامیان.....	۷۹
رامیان در شاهنامه فردوسی.....	۸۴
فصل پنجم: تاریخ رامیان در دوره اسلامی.....	۸۸
اقوام رامیان در دوره ورود اعراب (مسلمانان) تا دوره صفویه.....	۸۸
ورود اسلام به رامیان در دوره امویان.....	۹۵
فصل ششم: اقوام رامیان از صفویه تا معاصر	۹۹
فصل هفتم: تاریخ رامیان در دوره قاجار.....	۱۰۴
رامیان در دوره مشروطه.....	۱۰۹
فصل هشتم: جنگ های روس ها در شمال ایران و رامیان.....	۱۱۵
روابط ایران و روسیه در دوره افشاریه و زندیه.....	۱۱۷
روابط ایران و روسیه در دوره حکومت قاجارها.....	۱۲۰
روابط ایران و روسیه در زمان محمد شاه و ناصرالدین شاه قاجار.....	۱۲۱
روابط ایران و روسیه در دوره ی مشروطه.....	۱۲۲
جنگ اول ایران و روس.....	۱۲۳
جنگ اصلاندوز.....	۱۲۵
دوره دوم جنگ های ایران و روسیه (۱۲۴۱-۱۲۴۳).....	۱۲۶
جنگ های رامیانی ها با روس ها (۱۹۰۸-۱۹۲۴ میلادی).....	۱۳۰

فصل نهم: وقایع و رخداد های مربوط به سال های (۱۹۰۸-۱۹۲۴ میلادی برابر با

سال های ۱۳۲۶-۱۳۴۳.ه.شمسی)رامیان.....۱۳۶

نتیجه فصل تاریخ رامیان در دوره ی قاجار.....۱۷۷

فصل دهم: رامیان در دوره حکومت پهلوی.....۱۷۹

نتیجه فصل تاریخ رامیان در دوره پهلوی.....۱۸۲

فصل یازدهم: حکام و امیران در تاریخ رامیان: اشک سوم و آنتی یوخوس سوم.....۱۸۵

واقعه جنگ کوه بلنجر در زمان عثمان سومین خلیفه مسلمین (سال سی دوم هجری سال

نهم خلافت عثمان).....۱۹۰

طغای تیمور خان.....۱۹۵

امیر تیمور و میرانشاه در رامیان (۱۸۶.ه.ق).....۱۹۶

حمله شاه اسماعیل اول به قلعه میران در سال ۹۰۹.ه.ق).....۱۹۸

روابط شاه طهماسب صفوی و ایل گرایلی.....۲۰۱

روابط شاه عباس کبیر و ایل گرایلی.....۲۰۲

مرشد قلی خان استاجلو(نصیری).....۲۰۵

چگونگی تغییر نام خاندان مرشد قلی خان استاجلو به نصیری ها.....۲۰۸

محمد حسن خان جلایر.....۲۰۸

حسین خان سلطان دلی گُرد(کرد دیوانه).....۲۰۹

فتحعلی خان قاجار ریس ایل قاجار در دوره صفویه در رامیان.....۲۱۱

سلطان یتیم گرایلی.....۲۱۲

حسینقلی خان قاجار(جهانسوز)در رامیان.....۲۱۴

فتحعلی شاه قاجار در رامیان.....۲۱۶

شورش محمد زمان خان و امیر خان.....	۲۱۷
محمد شاه قاجار در رامیان.....	۲۱۹
رامیان در زمان ناصرالدین شاه قاجار.....	۲۲۱
سالارالدوله برادر محمد علی شاه قاجار در رامیان.....	۲۲۳
شیخ عبدالحسین جعفری رامیانی.....	۲۲۴
شیخ عبدالحسین جعفری رامیانی و گسترش علم و دانش.....	۲۲۵
اقدامات شیخ عبدالحسین جعفری: محصور شدن امیر اعظم در گوگلان.....	۲۲۶
نقش شیخ عبدالحسین جعفری رامیانی در آغاز انقلاب مشروطه در رامیان و منطقه.....	۲۲۷
ماجرای حمله برخی از اقوام مهاجم ترکمن به بجنورد و یاری رساندن رامیانی ها به	
رهبری شیخ عبدالحسین جعفری.....	۲۳۱
رضا شاه پهلوی (پهلوی اول) در رامیان.....	۲۳۳
میر مهدی خان میرفندرسکی (مهدیشاه).....	۲۳۵
مختومقلی فراغی در رامیان.....	۲۳۸
شیخ یعقوب قلیچی رامیانی.....	۲۴۲
شیخ محمود سعیدی رامیانی (بیگری).....	۲۴۴
حجت الاسلام حاج شیخ سلمان قاسمیان شاهرودی.....	۲۵۰
شیخ حسین آجدانی (شیخ ایمانی).....	۲۵۱
حجت الاسلام حاج شیخ حسین حسینی واعظ.....	۲۵۲
نتیجه فصل حکام و امیران در رامیان.....	۲۵۴
فصل دوازدهم: تاریخ سیاسی رامیان از دوره باستان تا عصر حاضر.....	۲۵۶
فصل سیزدهم: رامیان در زمان مشروطه.....	۲۶۴
تلاش مجدد محمد علی شاه برای رسیدن به قدرت و نقش رامیانی ها.....	۲۷۷

۲۷۹.....	رامیان در دوره دوم مشروطه و شکست استبداد.....
۲۸۴.....	رامیان در برابر قوای محمد علی شاه قاجار.....
۲۹۰.....	نتایج جنگ رامیانی ها با قوای محمد علی شاه قاجار.....
۲۹۳.....	فصل چهاردهم: زبان و نژاد اهالی رامیان.....
۲۹۶.....	نتیجه زبان و نژاد اهالی رامیان.....
۲۹۷.....	ساکنان امروزی منطقه رامیان.....
۳۰۰.....	فصل پانزدهم: اقوام و طایفه های رامیان.....
۳۰۰.....	ترکان رامیان.....
۳۰۱.....	سعیدی ها.....
۳۰۲.....	آق اویلی.....
۳۰۴.....	صادق‌لوها.....
۳۰۵.....	قوانلوها.....
۳۰۶.....	یازرلوها.....
۳۰۸.....	رجبلوها.....
۳۰۹.....	بای ها.....
۳۱۲.....	نتیجه اقوام و طوایف ساکن در رامیان.....
۳۱۵.....	فصل شانزدهم: محله ها و روستاهای تاریخی رامیان.....
۳۱۵.....	کهنه رامیان.....
۳۱۶.....	قلعه بزرگ.....
۳۱۸.....	قلعه کوچک.....
۳۲۰.....	ترک محله.....
۳۲۱.....	سیاه انجیل (قارا انجیل).....

۳۲۲.....	کافر قلعه.....
۳۲۲.....	گُرد خر.....
۳۲۳.....	قلعه جعفرخان.....
۳۲۴.....	رشیدان.....
۳۲۴.....	آرپاتوکلان.....
۳۲۶.....	نیلبرگ (نل بک).....
۳۲۷.....	بادو (النگ).....
۳۲۹.....	اُورگی.....
۳۳۱.....	خاک سید.....
۳۳۱.....	پلم خانه.....
۳۳۲.....	یُوقُور علی.....
۳۳۲.....	اُوابه جعفر اُستا.....
۳۳۳.....	تپه فیضی.....
۳۳۴.....	دُور دُولی محله.....
۳۳۵.....	گُودار محله.....
۳۳۶.....	گرمُ.....
۳۳۶.....	تخت رستم.....
۳۳۷.....	دُونقوز کله.....
۳۳۷.....	پيله خانه.....
۳۳۸.....	تُوتُون خانه.....
۳۳۸.....	کوره های آجر پزی.....
۳۳۹.....	الهادی محله.....

محلۀ رجن..... ۳۳۹

فصل هفدهم: آبادی های توابع رامیان..... ۳۴۱

الف: کوهساران..... ۳۴۱

روستای نعیم آباد..... ۳۴۱

روستای دزبک..... ۳۴۲

روستای باقر آباد..... ۳۴۵

روستای سید کلاته - سلتو..... ۳۴۷

روستای قروچای..... ۳۴۸

روستای شش آب..... ۳۴۹

روستای پل روم..... ۳۵۰

روستای پاقلعه..... ۳۵۲

روستای جامه شوران..... ۳۵۳

روستای سرگل..... ۳۵۴

روستای رجن..... ۳۵۵

روستای الهادی..... ۳۵۶

روستای ویرو..... ۳۵۸

روستای کشکک..... ۳۵۹

روستای رضی..... ۳۶۱

روستای جوزچال..... ۳۶۲

روستای ملج آرام..... ۳۶۵

ب: روستاهای جلگه ای ودشت رامیان..... ۳۶۷

روستای زینب آباد..... ۳۶۷

۳۶۸.....	روستای گلو.....
۳۶۹.....	روستای دُونقُوز آباد-تُقُوز آباد.....
۳۷۰.....	روستای قَره قاج.....
۳۷۱.....	روستای نارکلاته -چاله پلرت.....
۳۷۱.....	روستای توران ترک.....
۳۷۲.....	روستای توران فارس.....
۳۷۳.....	روستای تاتار سفلی-تاتار علیا.....
۳۷۴.....	روستای قُروچای مارامای.....
۳۷۶.....	فصل هجدهم: ابنیه های تاریخی رامیان.....
۳۷۷.....	قلعه میران.....
۳۷۹.....	موقعیت بنای قلعه میران.....
۳۸۰.....	دالان بهشت (گُل رامیان).....
۳۸۶.....	باغ قصر رضا شاه.....
۳۸۷.....	مدرسه علمیه سعدیه ی رامیان.....
۳۸۹.....	مدرسه ایرج رامیان.....
۳۹۰.....	قبرستان پیر قاسم.....
۳۹۱.....	کوه امام قاسم.....
۳۹۲.....	تپه ی تاریخی نَقارخانه.....
۳۹۴.....	بند(سد)سلطان.....
۳۹۶.....	حمام ایلخانی رامیان.....
۳۹۸.....	نتیجه اقوام و طوایف ساکن در رامیان.....

فصل نوزدهم: رامیان مرکز پرورش ابریشم در ایران..... ۴۰۱

- ۴۰۱..... چگونگی پیدایش کرم ابریشم در عقیده ی مردم رامیان
- ۴۰۴..... وسائل پرورش صنعت کرم ابریشم
- ۴۰۶..... مراحل زندگی و پرورش کرم ابریشم
- ۴۰۹..... چيله يواره
- ۴۱۰..... محصولات ابریشمی در رامیان
- ۴۱۱..... انواع دستمال
- ۴۱۲..... انواع بافتنی های سنتی ابریشمی در رامیان
- ۴۱۳..... انواع پارچه های ابریشمی
- ۴۱۳..... انواع روسری ابریشمی
- ۴۱۴..... انواع شال ابریشمی
- ۴۱۴..... انواع نوار ابریشمی
- ۴۱۵..... انواع چادر شب
- ۴۱۶..... ابزار مورد نیاز در بافت پارچه ابریشمی و تعریف آنها
- ۴۲۰..... ابزار آلات ابریشم بافی سنتی رامیان
- ۴۲۰..... ابزار چارشن و نحوه استفاده از آن
- ۴۲۱..... قسمت های مختلف یک کلدان
- ۴۲۳..... نقش ابریشم و محصولات ابریشمی در آداب و رسوم مردم رامیان

فصل بیستم: مراسم و اعتقادات در رامیان..... ۴۳۱

- ۴۳۱..... مراسم قودی قودی گزمگ
- ۴۳۲..... مراسم چمچه خاتن نمه ایسیه
- ۴۳۴..... مراسم چاه باران

۴۳۵.....	مراسم عروسی در رامیان.....
۴۳۶.....	مراسم عروس نشان.....
۴۳۶.....	مراسم عقد کتان.....
۴۳۷.....	گلن گُرمه-سَته اَرتمه.....
۴۳۸.....	گُون گاش تُری.....
۴۴۲.....	اشعار ترکی مراسم عروسی.....
۴۴۹.....	مراسم نُورُزا گَزِگَز.....
۴۵۰.....	اشعار مراسم نورزا گَزِگَز.....
۴۵۱.....	مراسم عید نوروز در راسان قدیم.....
۴۵۳.....	رقص سماء.....
۴۵۴.....	برخی از اعتقادات رامیانی ها.....
۴۵۴.....	چوپانک - دورعلی داغ.....
۴۵۵.....	دُورلی داغ.....
۴۵۵.....	پیوند دو رودخانه ی آق چای و قره چای.....
۴۵۶.....	گل کافر قلعه.....
۴۵۶.....	خسوف در بین رامیانی ها.....
۴۵۷.....	تابوت.....
۴۵۷.....	ساخت امام زاده از چوب و سنگ در رامیان.....
۴۵۸.....	برخی دیگر از اعتقادات اهالی رامیان.....
۴۶۰.....	اعتقاد به سید در رامیان.....
۴۶۱.....	چادر شب در هنگام بروز مریضی در رامیان.....
۴۶۱.....	باور به گُون تَرچِ مراد(روشنایی خورشید).....

نتیجه آیین ها و باورها در رامیان..... ۴۶۳

فصل بیست و یکم: بازی های محلی..... ۴۶۵

بازی های میدانی..... ۴۶۶

گول گول..... ۴۶۶

چو چو..... ۴۶۷

کولگ گونوش..... ۴۶۷

قوش قوش..... ۴۶۸

چلیک تایاق..... ۴۶۸

آرنگ فرنگ..... ۴۷۰

قاشدی قودی..... ۴۷۱

بازی های خانگی..... ۴۷۲

شاه وزیر..... ۴۷۲

اُرُوک اُرُوک..... ۴۷۲

بازی های پسرانه..... ۴۷۳

قارماشما (کشتی کمر)..... ۴۷۳

تیراندازی..... ۴۷۴

بازی های مخصوص دختران و زنان..... ۴۷۵

باقلا ندنوع اول..... ۴۷۵

باقلان دیک نوع دوم..... ۴۷۶

دنگلی آشی..... ۴۷۷

فصل بیست و دوم: عوامل موثر بر اقتصاد رامیان..... ۴۷۸

دامپروری در رامیان..... ۴۷۸

اسب.....	۴۷۸
گاو وگوسفند.....	۴۸۰
نقش کشاورزی بر اقتصاد رامیان.....	۴۸۳
صنایع رامیان.....	۴۸۵
پارچه باقی و نخ ریزی و رنگ رزی در رامیان.....	۴۸۵
مس گری و فلز گری در رامیان.....	۴۸۶
درود گری در رامیان.....	۴۸۷
سفال گری.....	۴۸۸
زنبور داری.....	۴۸۹
آسیاب ها(دگرمن ها-دنگ ها).....	۴۸۹
آسیاب های شرق رامیان.....	۴۹۰
آسیاب های غرب رامیان.....	۴۹۱
منابع و مآخذ.....	۴۹۲
اسناد و تصاویر و ضمیمه ها.....	۴۹۸

مقدمه:

کتابی که در دسترس خوانندگان گرامی قرار گرفته است در مورد تاریخ رامیان می باشد؛ که در این کتاب سعی شده تا به طور مفصل و جامع ؛ تاریخ رامیان را از دوره ی باستان تا کنون مورد بررسی قرار دهد و خواننده ی گرامی در هنگام مطالعه این کتاب تاریخ هر دوره رامیان را با تاریخ کلی ایران هماهنگ مطالعه کند. منظور این است ؛ که در هر دوره تاریخ رامیان، گذرا و مختصر به تاریخ همان دوره ایران هم توجه شده است ؛ تا خواننده از محتویات و جریانات هر عصر یک برداشت کلی و تصویری گویا دریافت کند.

این کتاب در نوع خود منحصر به فرد است و با کلیه ی کتاب ها و مقاله های هم ردیف خود که در مورد تاریخ رامیان ارائه شده ؛ کاملاً متفاوت است مثلاً کتاب تاریخ رامیان فندرسک که کتابی مشهور در تاریخ رامیان است و در آن فقط به مسایل تاریخ معاصر رامیان اشاره شده است . ولی در کتاب حاضر سعی شده است ؛ تا کلیه ی مطالب با توجه به منابع دسته اول و همچنین آثار و اسناد معتبر هر عصر نوشته شود تا خواننده

گرامی نسبت به محتوای کتاب شک و تردید نداشته باشد و کلیه ی سندها با رویدادها مناسبت داشته باشد.

این کتاب به سعی و کوشش عده ای از اساتید که نسبت به حوزه تاریخ مسلط بوده و کاملاً تحصیل کرده ی علم تاریخ هستند مورد نقد و بررسی قرار گرفته است همچنین در ویراستاری و قسمت ادبی آن هم از اساتید فن در شهر رامیان و قسمت های جغرافیا و فرهنگ و آداب و رسوم نیز از معلومات و دیدگاه های اساتید این رشته بهره گرفته شده است و می توان این کتاب را تقریباً تاریخ جامع و کامل شهر رامیان عنوان کرد. در نوشتن این کتاب از منابع مهم و دست اول استفاده شده که به چند مورد از آن اشاره می شود.

۱- تاریخ رامیان و فندرسک

این کتاب که اولین کتاب در مورد تاریخ رامیان است با نثری روان و ساده نگاشته شده است.

این کتاب بیشتر به تاریخ معاصر رامیان می پردازد و در مورد تاریخ باستان تا قاجار مطالب چندانی ندارد ولی به دلیل نزدیکی نویسنده به تاریخ معاصر رامیان و حضور وی در جریانات و رویدادهای معاصر رامیان و همچنین دسترسی وی به اسناد و مدارک مهم دوره ی معاصر رامیان می تواند منبع خوبی برای تاریخ ۲۰۰ ساله اخیر رامیان مورد استفاده قرار گیرد.

۲- کتاب تاریخ سرزمین جاوید

این کتاب که نوشته ی سه شرق شناس و تاریخ نویس معروف اروپایی به نام های { رومن گریشمن ، ماریو ژاگو ، هرنزفلید } و ترجمه ذبیح الله منصوری می باشد یک منبع مناسب و عالی برای تاریخ باستان رامیان مخصوصاً دوره ی ایران قبل از اسلام و دوره ی اشکانی در چهار جلد است که در جلد سوم این کتاب به طور مفصل و شیوا به تاریخ رامیان آن دوره اشاره شده است که با توجه به ترجمه ی زیبا و عالی ذبیح الله منصوری می توان از این کتاب به عنوان یک منبع مناسب در مورد تاریخ باستان رامیان استفاده کرد.

۳- ناسخ التواریخ

این کتاب که نوشته ی لسان الملک سیهر می باشد ، تاریخ قاجار را تا دوره ی به قدرت رسیدن ناصرالدین شاه مورد بررسی قرار می دهد و می توان آن را منبع مهم دوره ی قاجار نامید . در این کتاب مخصوصاً در جلد یک آن در مورد چگونگی آمدن قاجار ها به منطقه کرگان و رابطه سلاطین قاجار با شهر رامیان مطالبی بیان می شود مخصوصاً در مورد حسینقلی خان جهانسوز که وی مدتی را در رامیان اقامت داشته است و این شهر را از دوره زندیه به بعد به عنوان یک مرکز سیاسی و اقتصادی و نظامی معروف نموده است.

۴- تاریخ طبری

این کتاب منبع مهمی در مورد تاریخ دوره اسلامی ایران تا قرن ۴ هجری می باشد. طبری در این کتاب در مورد چگونگی هجوم مسلمانان به گرگان (جرجان) و ایالت های اطراف آن مخصوصاً رامیان مطالب و نوشته های با ارزشی ارائه کرده و تاریخ دوره اسلامی رامیان را تا حدودی مشخص نموده است. همچنین در مورد حکام منطقه و برخورد آنها با اعراب و همچنین حاکمان عربی منطقه جرجان نیز اطلاعاتی می دهد. مهمترین قسمت تاریخ طبری در خصوص رامیان برخورد مسلمانان با طوایف ساکن در رامیان در آن زمان است که طبری اشاره ای کوتاه به آن جریان دارد و در این کتاب سعی شده با استناد به تاریخ طبری این جریان باز سازی شود.

۵- سفرنامه استر آباد و مازندران و گیلان

این کتاب نوشته مسعود گلزاری می باشد و منبعی مناسب برای اطلاعات تاریخ و مردم شناسی شهر رامیان است. در این کتاب در مورد مردم شناسی و برخی رویدادهای تاریخی شهر رامیان سخن به میان آمده است و در این کتاب سعی شده است که از این مطالب استفاده شود. به هر ترتیب در نوشتن این کتاب سعی شد تا از حداکثر منابع اطلاعاتی گذشته استفاده شود؛ و تمام مطالب کتاب بر پایه ی اطلاعات دقیق تاریخی باشد. البته منظور این نیست که در این کتاب تنها استناد به مطالب منابع بسنده

شود بلکه تحلیل و ذهن نکته بین نویسنده کتاب هم جای جای کتاب به خوبی نمایان است و سعی شده که هم مطلب و رویدادی که نوشته می شود به طور اجمالی تحلیل و بررسی شود و مطلب به بهترین روش ارایه گردد تا خوانندگان از خواندن آن دچار خستگی نگردند. نویسنده ی کتاب سعی و تلاش خود را کرده تا حداکثر روش تحقیق را رعایت کند. شیوه ی نگارش این کتاب بر پایه ارایه منبع در همان صفحه به صورت زیر نویس و پاورقی می باشد و توضیحات لازم در هر صفحه از کتاب ارایه می شود. این کتاب در بیست و دو فصل ارائه می گردد که هر فصل آن به صورت ذاتی به فصل دیگر مرتبط بوده و از هم جدا نمی باشد و سیر تاریخی شهر رامیان را به صورت کاملاً روشنی ارایه می دهد. بیشتر فصل های کتاب در زمینه تاریخ شهر رامیان می باشد و چند فصل از آن نیز به فرهنگ، آداب و رسوم و موقعیت جغرافیایی شهر می پردازد.

انگیزه واقعی نویسنده از نگارش کتاب این است که تاریخ واقعی شهر رامیان را که سال ها به صورت متروک و پنهان مانده و مورد هجوم افرادی بی انصاف که مدعی تاریخ نگاری هستند و تاریخ چند هزار ساله رامیان را که در بستر تاریخ ایران خودنمایی می نماید آشکار نموده چه تاریخ رامیان قبل از اسلام و چه بعد از اسلام را برای خوانندگان عزیز به صورت یک کتاب قابل اعتماد ارائه نماید و طبق مدارک و اسناد تاریخی و کتب و مراجع دسته اول تاریخی اثبات نماید که اگر در ازمنه تاریخی ایران نقش شهر رامیان و فداکاری مردمانش نبود چه بسا سیر تاریخی ایران به

صورت دیگری رقم می خورد؛ مثلاً، در حمله سلوکیان در ۲۰۰ (ق. م) به رامیان برای سرکوب اشکانیان و یا کمک اقوام ترک نژاد رامیانی در روی کار آمدن دولت صفویه و کوتاه کردن دست محمدعلی شاه قاجار در استبداد صغیر و فرار او از ایران برای همیشه که این رشادت ها و فداکاری مردمان این شهر و نقش و موقعیت خود شهر به عنوان منطقه ای استراتژیکی مهم در تاریخ ایران دست خوش تغییرات و بی مهری و کم لطفی فراوانی از سوی برخی نویسندگان قرار گرفته و چشم خود را بر حقایق آشکار تاریخی رامیان پنهان کرده اند. هدف اینجانب این است که تمام سعی خود را برای روشن ساختن و آشکار کردن این تاریخ سراسر افتخار برای خوانندگان انجام دهم.

این کتاب را هدیه می کنم به زانگام رامیان باشد که چراغی باشد برای کسانی که علاقه مند به شهر و تاریخ خود هستند.